

Könyvismertetés

Paulus Kyr: Die Gesundheit ist ein köstlich Ding

Robert Offner szerkesztő

Schiller Verlag, Hermannstadt – Bonn, é.n. [2010], 384 oldal. ISBN 978-3-941271-33-3

Cuvinte cheie: Paulus Kyr, Ghid sanitar 1551

Keywords: Paulus Kyr, Health Guide 1551

Mind az orvosoknak, mind a tudománytörténészeknek fel szeretnénk hívni a figyelmét Paulus Kyr brassói városi orvos egészségtani könyvére (1551) illetve annak többnyelvű, új kiadására, amely kétségtelenül bibliofil ritkaságnak tekinthető. Az eredeti mű az első Erdélyben írt és nyomtatott orvosi könyv, amely a brassói Lutheránus Gimnázium diákjai számára készült, de azért korántsem tekinthető egyszerű egészségtani tankönyvnek.

A kötet 80 oldalon a klasszikus dietetikának, a jó egészség megőrzésének legfontosabb korabeli szabályait, tanácsait ismerteti közérthetően. Ezt követi egy, 208 korabeli táplálékot tartalmazó jegyzék, alfabetikus sorrendben, magyarázatokkal és tanácsokkal ellátva. Kyr kötete nem tekinthető eredeti munkának, hiszen abban a korban ez nem is volt követelmény. A könyv szerzője mondanivalójának kiindulási alapjául az ókori Hippokratész, Galénosz, a középkori Avicenna és a hírneves salernói iskola, majd a korabeli Matthioli eszmerendszerét, ismeretanyagát használja. Mind emellett a kötet tartalmazza mindazt, amit akkoriban a korszerű egészséges életmóddal és táplálkozással kapcsolatban fontosnak vélték. Kyr műve, bizonyára nemcsak a maga korában lehetett hasznos, hanem a mai olvasónak is lehetőséget nyújt ahhoz, hogy Erdély XVI. századi, főleg városi lakosságának egészségvédelmi és táplálkozási viszonyairól, szokásairól hiteles képet kapjon.

A kötet eredeti címe: „*Sanitatis studium ad imitationem aphorismorum compositum. Item. Alimentorum vires breuiter et ordine Alphabetico posita.*” Tehát Kyr könyvét korának szokása szerint középkori latin nyelven írta. Sajnos napjainkban egyre ritkábban találunk olyan képzettségű személyt, aki a latin nyelvet olyan mértékben ismerné, hogy például ezt a tudománytörténeti szempontból nagy értékű munkát eredetiben érteni tudná. Mindeddig Kyr műve magyar nyelven csupán néhány oldalnyi terjedelemben volt hozzáférhető.

E miatt szükségesnek tartjuk azt kiemelni, hogy az

erdélyi származású orvostörténész, Róbert Offner dr., aki jelenleg Bayreuthban a Bajor Vöröskereszt Transzfúziós Központjában szakorvosként dolgozik, önzetlenül vállalta, hogy Paulus Kyr 450 éves *Sanitatis studium* ...c munkáját – melynek ma mindössze három példányát ismeri a tudományos világ – közkinccsé tegye. Úgy véljük, hogy beláthatatlan fáradságba, időbe és szervező munkába, de főleg határtalan szakmaszeretbe kerülhetett, hogy az eredeti latin szöveg faksimile formája mellett, német, román és magyar nyelvre szakszerűen lefordított és színvonalas értékelésekkel, jegyzetekkel, valamint korabeli ábraanyaggal ellátott, szép kivitelű munkát egy kötetbe közreadja.

Külön meg kell említenünk Offner doktor munkatársainak jelentős érdemeit, hiszen a négy nyelvű kötet megjelentetése jól megszervezett, minden elismerésre méltó, nemzetközi „csapatmunka” volt. Sajnáljuk, hogy helyszűke miatt nevüket és hozzájárulásuk területét nem tudjuk felsorolni.

Jóllehet, hogy szakmai körökben a késő reneszánsz műveltségű Paulus Kyr neve jól ismert, de szélesebb olvasó közönségre számítva, néhány életrajzi adatot mégis közreadunk róla. Brassóban született 1510 körül, jó módú erdélyi, szász polgárcsaládban. Bécsben, Pádovában tanult, majd 1534-ben a ferrarai egyetemen avatták orvosdoktorrá. Hazatérte után, rövid idő alatt Brassó városi orvosaként, nagy szakmai tekintélyre és elismerésre tett szert. Gimnáziumi tanár és városi tanácsosként is tevékenykedett. Széleskörű ismereteit az erdélyi, havasalföldi és moldovai fejedelmi udvarok is gyakran igénybe vették. 1588. áprilisában hunyt el.

Paulus Kyr szakirodalmi munkássága sikeresebb volt, mint kortársáé Lencsés Györgyé. Utóbbinak magyar nyelven írt terjedelmes kézírata, az *Ars Medica* (1577) 366 évet lappangott, míg nyomtatásra került. Új kiadása pedig, sajnos még ma is várat magára. *Habent sua fata libelli* (Terentianus Maurus).

Péter Mihály